

Bruselj, 28.11.2012
COM(2012) 750 final

PRILOGA

OSNUTEK POROČILA O ZAPOSLOVANJU

k

SPOROČILO KOMISIJE

Letni pregled rasti 2013

UVOD

Osnutek skupnega poročila o zaposlovanju, pripravljenega v skladu s členom 148 PDEU, je del svežnja letnega pregleda rasti ob začetku evropskega semestra 2013. To poročilo je pomemben prispevek k okrepljenim gospodarskim smernicam in podpira ključne ugotovitve o zaposlovanju iz letnega pregleda rasti. Analiza temelji na razmerah na področju zaposlovanja in socialnih razmerah v Evropi, izvajanju smernic za zaposlovanje¹ ter pregledu nacionalnih programov reform, na podlagi katerega so bila pripravljena priporočila za posamezne države, ki jih je Svet sprejel julija 2012, ter na oceni njihovega dosedanjega izvajanja.

Poročilo se objavlja v času, ko:

se je okrevanje zaposlovanja ustavilo. Zaposlovanje se zmanjšuje in obeti za leto 2013 so negotovi. Ustvari se le malo novih delovnih mest, razmere pa so se poslabšale kljub neizkoriščenemu potencialu v nekaterih sektorjih s številnimi novimi delovnimi mesti in na celotnem enotnem trgu. Trg delovne sile se je še dodatno segmentiral, k čemur je prispevalo tudi povečanje števila pogodb za določen čas in zaposlitev s krajšim delovnim časom. Obdavčenje dela ostaja visoko in se je v številnih državah članicah še dodatno povečalo.

Brezposelnost znova narašča in je v območju evra dosegla najvišjo raven doslej, pri čemer je zaskrbljujoča zlasti raven dolgotrajne brezposelnosti, še posebej v državah članicah z močno fiskalno konsolidacijo. Na trgu dela je več kot petina mladih brezposelnih, zato obstaja tveganje izgubljene generacije.

Razlike v stopnji brezposelnosti med državami članicami so se močno povečale in odražajo učinke asimetričnih šokov in različno odpornost trgov delovne sile na krizo. Plače in stroški dela so se začeli prilagajati, vendar učinki reform še niso v celoti vidni. Potrdilo se je, da se postopki usklajevanja ponudbe in povpraševanja na evropskih trgih dela slabšajo in obstaja nevarnost, da bo vse večja strukturna brezposelnost postala stalnica.

Prihodki povprečnega gospodinjstva v številnih državah članicah se manjšajo in zadnji podatki kažejo, da se revščina in socialna izključenost zaradi revščine zaposlenih in družbene polarizacije v številnih državah članicah povečujeta in poglobljata.

Učinki socialne zaščite kot avtomatskega stabilizatorja od leta 2010 slabijo, posledica tega pa je višja raven revščine. Med državami članicami obstajajo znatne razlike glede učinkovitosti izdatkov pri zmanjševanju revščine.

Položaj zaposlovanja in trga delovne sile v Evropi, zlasti v nekaterih državah članicah, od javnih organov in socialnih partnerjev zahteva odločnejše ukrepanje. Izvajajo se ambiciozne reforme, vendar bi si bilo treba še bolj prizadevati za modernizacijo naših trgov dela in naložbe v človeški kapital, da se ustvarijo pogoji za okrevanje z odpiranjem novih delovnih mest.

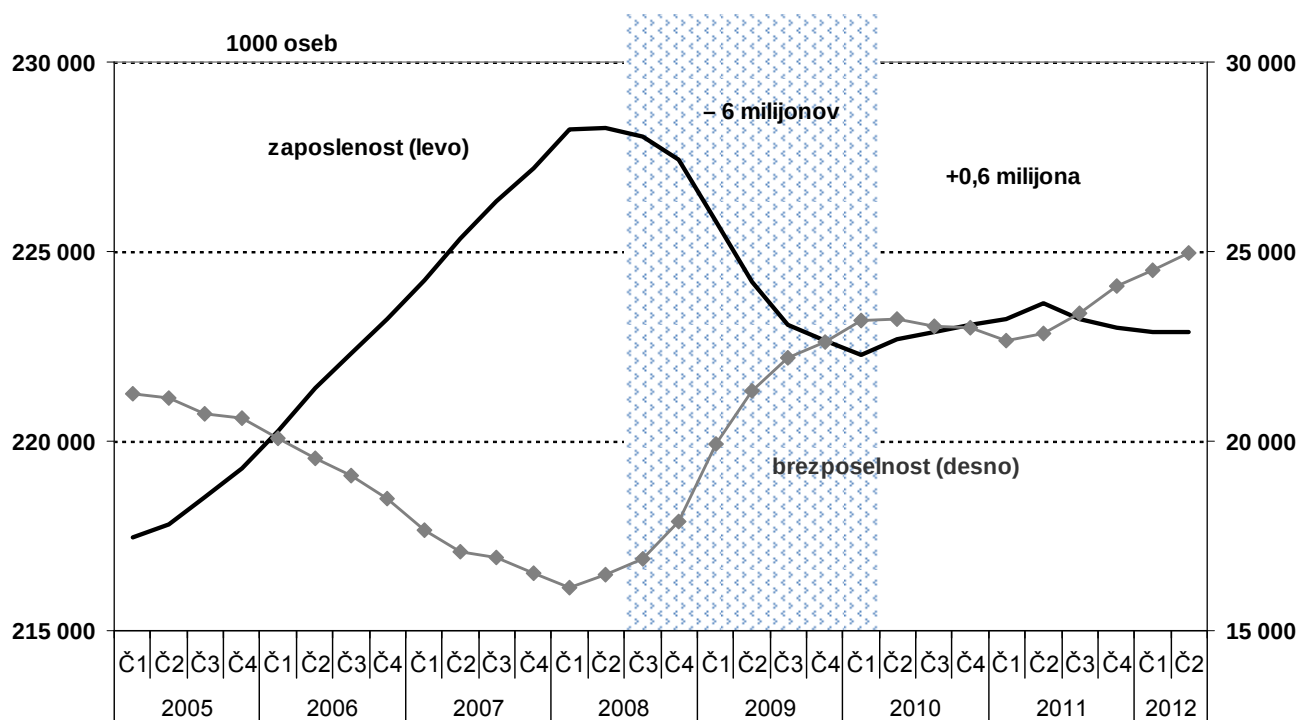
¹ UL L 308, 24.11.2010, str. 46, Sklep Sveta z dne 21. oktobra 2010 o smernicah za politike zaposlovanja držav članic (2010/707/EU).

1. NAJNOVEJŠI TRENDI NA TRGU DELA IN SOCIALNEM PODROČJU

Gospodarske in zaposlitvene napovedi so negativne in so se v zadnjih mesecih še poslabšale. Če bo leto 2012 z vidika zaposlovanja negativno, majhno povečanje BDP, napovedano za leto 2013, ne bo zadostovalo za ustvarjanje novih delovnih mest in zmanjšanje brezposelnosti. Bolj pozitivni obeti za trge dela se pričakujejo leta 2014. EU je trenutno edina večja regija na svetu, kjer brezposelnost še vedno narašča.

Okrevanje zaposlovanja se je ustavilo in zaposlovanje se zmanjšuje. Število zaposlenih v EU, starih od 20 do 64 let, se je med 2. četrtletjem 2011 in 2. četrtletjem 2012 zmanjšalo za 0,2 %. V obdobju 2008–2011 se je zaposlenost zmanjšala za 1,7 %, kar je kazalo na večjo odpornost kot v ZDA v istem obdobju, kjer se je zaposlenost zmanjšala za 5,8 %. Vendar je bilo zmanjšanje izrazitejše v območju evra, zlasti v državah, ki so se odločile za znatnejšo fiskalno konsolidacijo. Od začetka gospodarske in finančne krize leta 2008 se je število izgubljenih delovnih mest povzpelo na 5 milijonov, od tega so bili 4 milijoni delovnih mest izgubljeni v območju evra. Na nihanja v skupni zaposlenosti od začetka krize so vplivali zlasti delo s krajšim delovnim časom in pogodbe za določen čas, vendar je kriza prizadela tudi zaposlene za nedoločen čas.

Slika 1: Zaposlenost in brezposelnost v EU-27 v obdobju 2005–2012 po četrtletjih (Č).

Vir: Eurostat, nacionalni računi in EU LFS

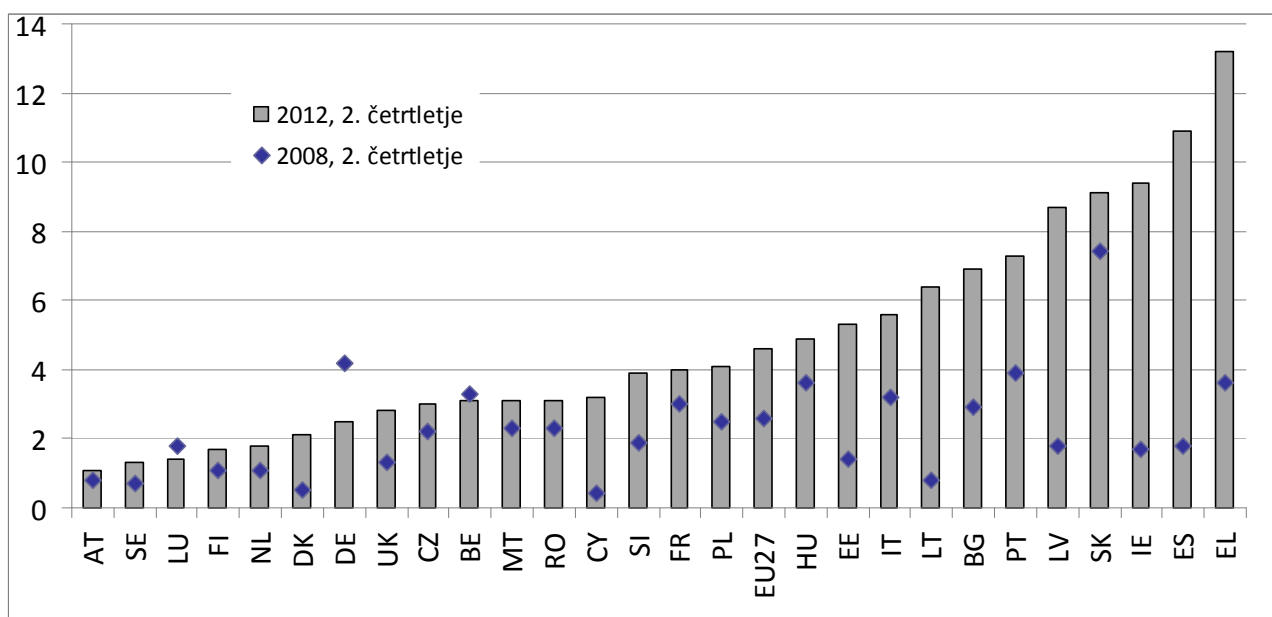
Pozitivna značilnost je, da se je stopnja zaposlenosti starejših delavcev med letoma 2008 in 2011 povečala za 1,8 odstotne točke v primerjavi s splošno stopnjo zaposlenosti, ki se je za 1,5 odstotne točke znižala. Gospodarsko krizo so nekoliko bolje prenesle tudi ženske, saj je stopnja brezposelnih žensk skoraj enaka kot leta 2008, medtem ko se je stopnja zaposlenosti moških v istem obdobju zmanjšala za 2,6 odstotne točke. V istem obdobju se je stopnja zaposlenosti mladih zmanjšala za 3,8 odstotne točke.

Brezposelnost znova narašča in je v območju evra dosegla najvišjo raven doslej. Skupna stopnja brezposelnosti v EU je trenutno 10,6 %, medtem ko v območju evra znaša 11,6 %, kar je največ od ustanovitve ekonomske in monetarne unije (EMU). Maja 2012 je število brezposelnih v EU prvič v zgodovini preseglo 25 milijonov ljudi in se je v naslednjem četrtletju od takrat povečalo še za dodatnega 0,75 milijona, kar pomeni, da je skupno skoraj 9 milijonov več brezposelnih kot leta 2008. Brezposelnost v večini držav članic še vedno narašča, v 12 mesecih do avgusta 2012 se je namreč zmanjšala samo v šestih državah.

Dolgotrajna brezposelnost je zaskrbljujoče visoka. V drugem četrtletju leta 2012 je bilo 11,1 milijona brezposelnih Evropejcev brez zaposlitve že več kot 12 mesecev, kar predstavlja 4,6 % aktivnega prebivalstva². To je kar 4,8 milijona več kot leta 2008. Leta 2011 je bilo 70 % vseh dolgotrajno brezposelnih v EU-27 v šestih največjih državah članicah, od tega je bilo samo v Španiji več kot 21 % vseh dolgotrajno brezposelnih v EU, kar predstavlja 1,6 milijona od 3,7 milijona oseb, za kolikor se je povečalo število dolgotrajno brezposelnih v obdobju 2008–2011.

Verjetnost, da brezposelni najdejo zaposlitev, se je v večini držav članic od izbruha krize zmanjšala, kar velja tako za kratkotrajno kot tudi za dolgotrajno brezposelne. To zmanjšanje je bilo še zlasti očitno v državah članicah s korenitimi ukrepi fiskalne konsolidacije. V Španiji se je navedena verjetnost zmanjšala s 50 % na 30 %, v Grčiji s 25 % na 15 %, medtem ko je na Nizozemskem ostala stabilna, na Češkem in v Estoniji pa se je povečala.

Slika 2: Stopnja dolgotrajne brezposelnosti v odstotkih aktivnega prebivalstva, 2008 in 2011

Vir: Eurostat, EU-LFS

Dolgotrajna brezposelnost se je povečala v vseh skupinah, najbolj pa med mladimi in tistimi z nizko izobrazbo. Vendar je bilo za starejše delavce leta 2011 tveganje, da postanejo dolgotrajno brezposelni, več kot 55-odstotno, za mlade pa samo 30-odstotno. Leta 2011 je bilo dolgotrajno brezposelnih nizkokvalificiranih delavcev štirikrat več kot visokokvalificiranih delavcev. Tudi državljani tretjih držav so zabeležili dvakrat večjo dolgotrajno brezposelnost, kot je povprečje za

² Dolgotrajno brezposelni trenutno predstavljajo več kot 44 % vseh brezposelnih.

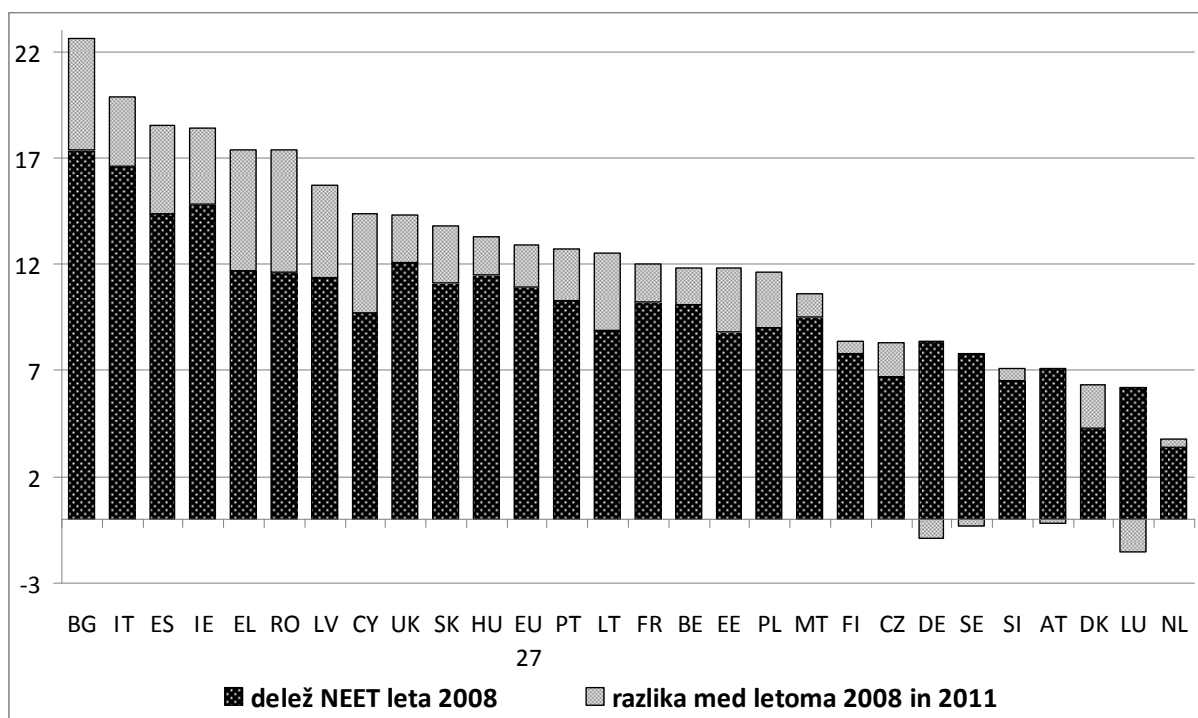
delavce iz EU leta 2011. Nekatere države članice so lahko omejile obseg dolgotrajne brezposelnosti, ker je bila recesija krajša ali so bile institucije trga dela učinkovitejše.

Več kot petina mladih na trgu dela je brezposelnih. Položaj mladih na trgu dela predstavlja gospodarsko in družbeno krizo, saj je kar 5,52 milijona mladih brezposelnih. V zadnjih 12 mesecih se je stopnja brezposelnosti mladih v veliki večini držav članic povečala, v dveh državah članicah ostaja več kot 50-odstotna, v šestih državah članicah pa več kot 30-odstotna. Leta 2011 se je stopnja zaposlenosti mladih od 20 do 34 leta z zaključeno najmanj višjo sekundarno izobrazbo zmanjšala za 4,2 odstotne točke na 77,2 % v primerjavi z letom 2008, kar kaže na vse večje težave pri prehodu iz izobraževanja v zaposlitev.

Osipniki imajo slabe možnosti za zaposlitev. Osipniki so ena najbolj ranljivih podskupin mlade evropske delovne sile. Več kot polovica mladih, ki v EU predčasno opustijo šolanje, je brezposelnih. Osip se je zmanjšal s 14,1 % leta 2010 na 13,5 % leta 2011. Med državami članicami so še vedno velike razlike glede deleža osipnikov, vendar se je v državah, ki so uvedle učinkovite in celostne politike za preprečevanje osipništva, pokazalo tudi znatno izboljšanje. Osipništvo ostaja pogostejše med mladimi iz revnejših okolij, migranti in etničnimi manjšinami, kot so Romi, ter med dečki.

Delež mladih, ki niso zaposleni oziroma vključeni v izobraževanje ali usposabljanje, še naprej narašča. Še bolj zaskrbljujoče je, da se njihov delež bolj povečuje v državah članicah, v katerih so bile ravni že doslej višje. Kljub znatnejšemu povečanju deleža mladih moških je med mladimi, ki niso zaposleni oziroma vključeni v izobraževanje ali usposabljanje, v skoraj vseh evropskih državah več mladih žensk.

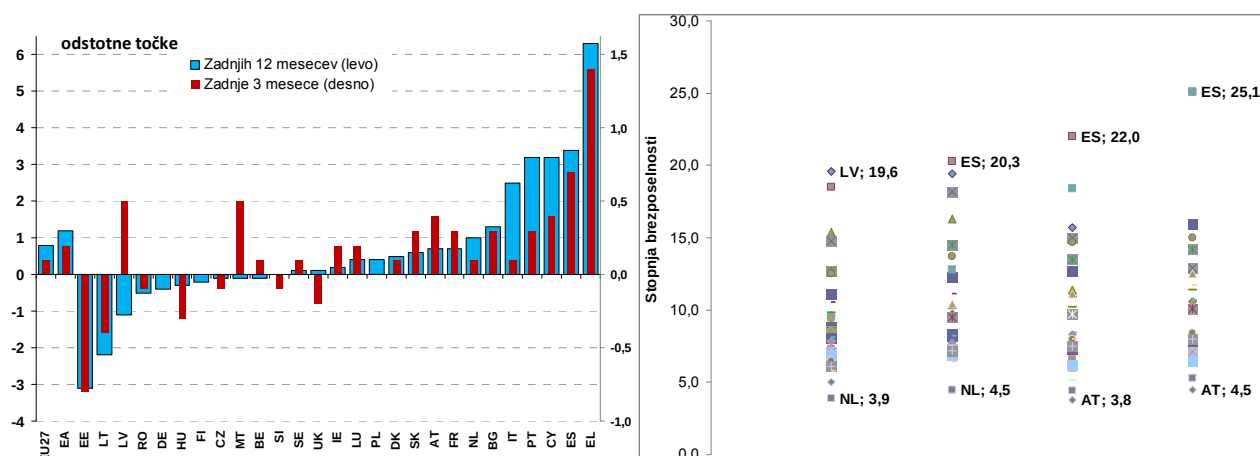
Slika 3: Delež mladih, ki niso zaposleni oziroma vključeni v izobraževanje ali usposabljanje (NEET), v starosti od 15 do 24 let (v %)

Vir: Eurostat, LFS

Razpršenost stopenj brezposelnosti med državami članicami se je v zadnjih letih izrazito povečala, zlasti v območju evra. Razlike so občutne tudi med posameznimi regijami in na lokalnih ravneh z območji zelo visoke stopnje brezposelnosti mladih in dolgotrajne brezposelnosti. Avgusta 2012 je bila najnižja stopnja brezposelnosti v Avstriji (4,5 %), najvišja pa v Španiji (25,1 %). Velik delež brezposelnih je skoncentriran v razmeroma malo državah. Pravzaprav predstavlja število brezposelnih v Italiji, Španiji in državah, ki so vključene v programe finančne pomoči (Grčija, Irska, Portugalska, Romunija), skoraj polovico vseh brezposelnih v EU, ta delež pa se je med krizo znatno povečal.

Slika 4: Sprememba stopnje brezposelnosti (v odstotnih točkah) v zadnjih 12 mesecih in zadnjih treh mesecih do avgusta 2012 ter razvoj porazdelitve stopenj brezposelnosti med avgustom 2009 in avgustom 2012

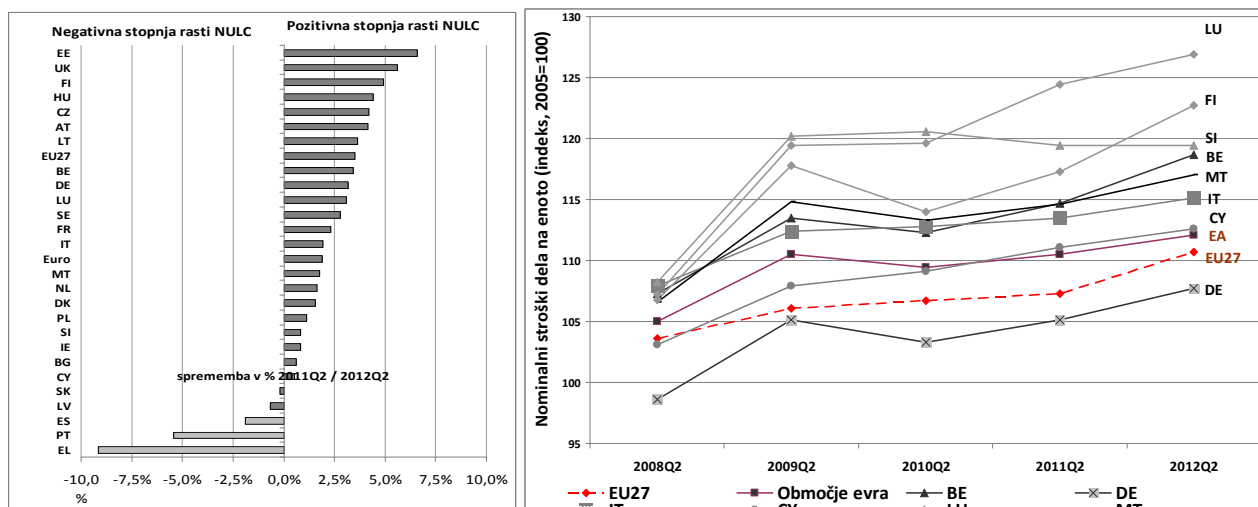
Vir: Eurostat

Opombe: Eurostat. 2. graf: manjkajoči podatki za avgust 2012 za 5 držav članic. Uporabljeni podatki: junij za Estonijo (EE) in Latvijo (LV), julij za Grčijo (EL), Madžarsko (HU) in Združeno kraljestvo (UK).

Vrzel med državami članicami na področju zaposlovanja in socialnih kazalnikov se pogloblja. To je še zlasti opazno med južnimi in obrobni evropskimi državami. Večjo odpornost so doslej pokazale zlasti severno- in srednjeevropske države. Šoki se zdijo asimetričnih, vendar so se pogosto bolje odrezale države, v katerih je trg dela razmeroma nesegmentiran, ki imajo močne sisteme socialnega varstva ter lahko začasno prilagodijo delovnik in delovni čas (notranja prožnost).

Nedavni podatki kažejo, da so plače in stroški dela začeli prispevati k zunanem uravnavanju neravnotežij. Evropski trgi dela so leta 2011 kazali jasne znake izboljšane dinamike plač, saj so se nominalni stroški na enoto dela po realnem zmanjšanju leta 2010 začeli zmerno povečevati. Realni prejemki na zaposlenega so se v približno polovici držav članic leta 2011 znižali in niso sledili stopnji produktivnosti, kar potrjuje trend padanja deleža plač, ki se je začel leta 2010. Razvoj nominalnih stroškov dela na enoto se med državami članicami nekoliko razlikuje. Na splošno razvoj stroškov dela vse bolj sledi vzorcem, ki podpirajo zunanje uravnavanje neravnotežij, vendar se vse jasneje razlikuje med državami z velikimi potrebami po zmanjšanju brezposelnosti in uravnavanju neravnotežij zunanjih pozicij ter državami z bolj trajnostnim okrevanjem in presežki na tekočem računu.

Slika 5: Letna stopnja rasti nominalnih stroškov dela na enoto (NULC, 2. četrletje 2011/2. četrletje 2012) in trend v osmih izbranih državah članicah (tistih, ki so prejele priporočila za posamezne države glede plač), 2. četrletje 2008 do 2. četrletje 2012 (četrletje – Q)

Opomba: četrletni desezonirani podatki.

Vir: Eurostat. 1. graf: primerjava za Ciper (CY) velja za 1. četrletje 2011 in 1. četrletje 2012 (podatkov za 2. četrletje 2012 ni).

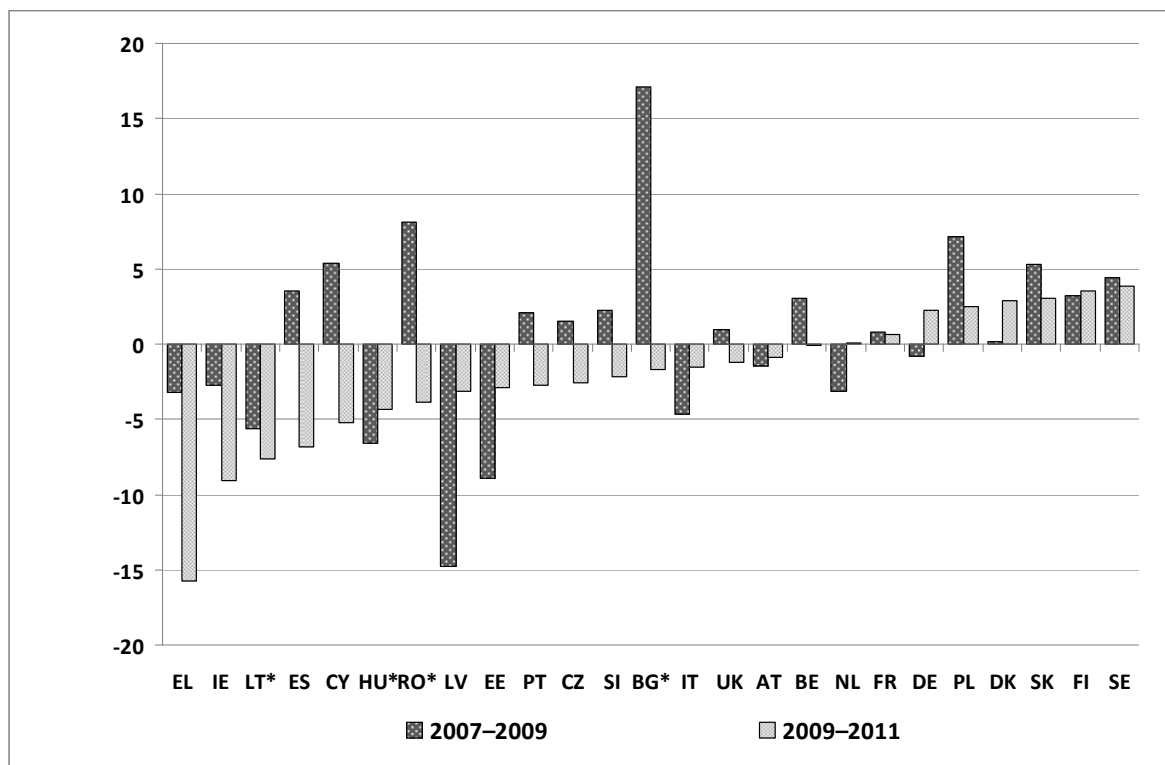
Vir: Eurostat

Vzorec krepkejšje dinamike realnih plač iz časa pred krizo v državah z večjo brezposelnostjo se je po letu 2010 obrnil. Ta razvoj je prispeval k postopnemu izboljšanju konkurenčnosti izvozno usmerjenih panog. Zdi se, da so povpraševanje po delovni sili in plače bolj vzdržni v menjalnem sektorju v državah, ki so že začele ali skoraj končale postopek popravka primanjkljajev tekočega računa. Poleg tega podatki kažejo, da je bila dinamika realnih plač do leta 2009 močnejša, vendar se je ta vzorec po letu 2010 obrnil.

Povprečni dohodki gospodinjstev se v mnogih državah članicah zmanjšujejo. Med letoma 2009 in 2011 se je bruto razpoložljivi dohodek gospodinjstev v dveh tretjinah držav članic zmanjšal, razlike med državami pa so se še poglobile. V večini držav članic je kombinacija dolgotrajne gospodarske krize in krize trga dela ter potrebe po nadaljnji fiskalni konsolidaciji (vključno z zmanjšanjem nadomestil in povečanjem davkov) postopno oslabila zaščitni učinek nacionalnih avtomatskih stabilizatorjev, saj upravičenci niso bili več upravičeni do ugodnosti ali pa so se te zmanjšale. Posledično so se zmanjšali tudi prihodki gospodinjstev, zlasti v državah članicah, kjer je bila recesija dolgotrajna. Zdi se, da so ukrepi fiskalne konsolidacije, ki se izvajajo od leta 2010, prispevali k znatnemu zmanjšanju razpoložljivih dohodkov gospodinjstev.

Slika 6: Sprememba bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev v času krize

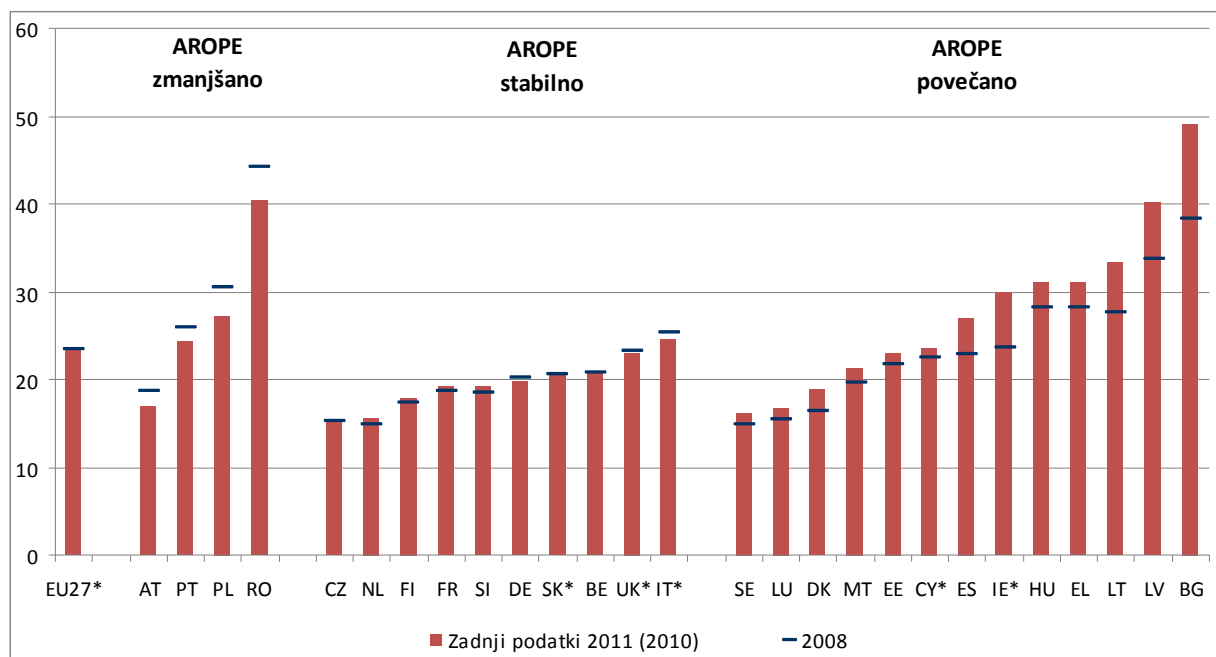

Vir: Eurostat, nacionalni računi

Delež prebivalstva EU, ki poroča o finančnih težavah v gospodinjstvu, ni bil še nikoli tako visok, v zadnjih mesecih se je namreč še dodatno povečal. Leta 2012 se je kazalnik finančne obremenitve v najnižjem kvintilu v primerjavi s prejšnjim letom najbolj povečal v Španiji in Italiji (za 10 odstotnih točk), medtem ko so v šestih državah članicah poročali o zmanjšanju.

Nedavni podatki kažejo na višje ravni in resnejše oblike revščine in socialne izključenosti. Delež ljudi, ki živijo na robu revščine ali socialne izključenosti, se je v številnih državah članicah od leta 2008 povečal, v manjšini pa so države članice, v katerih se je ta delež zmanjšal. Posebej močno so bile prizadete nekatere skupine (otroci, enostarševska gospodinjstva, delovno aktivno prebivalstvo in zlasti mladi). Razvoj razsežnosti revščine potrjuje, da v številnih državah postajajo vse revnejši tisti, ki so izpostavljeni tveganju revščine, še zlasti v državah, kjer je splošna stopnja tveganja revščine visoka. Leta 2010 je bila mediana dohodka ljudi v EU, ki jim grozi revščina, za 22 % nižja od praga revščine, kar priča o poglobljanju razlik med bogatimi in revnimi v večini držav članic od leta 2008.

Slika 7: Spremembe števila ljudi s tveganjem revščine ali socialne izključenosti (AROPE) v državah članicah EU med letoma 2008 in 2011

Vir: EU-SILC; * podatki: SILC 2011(2010)

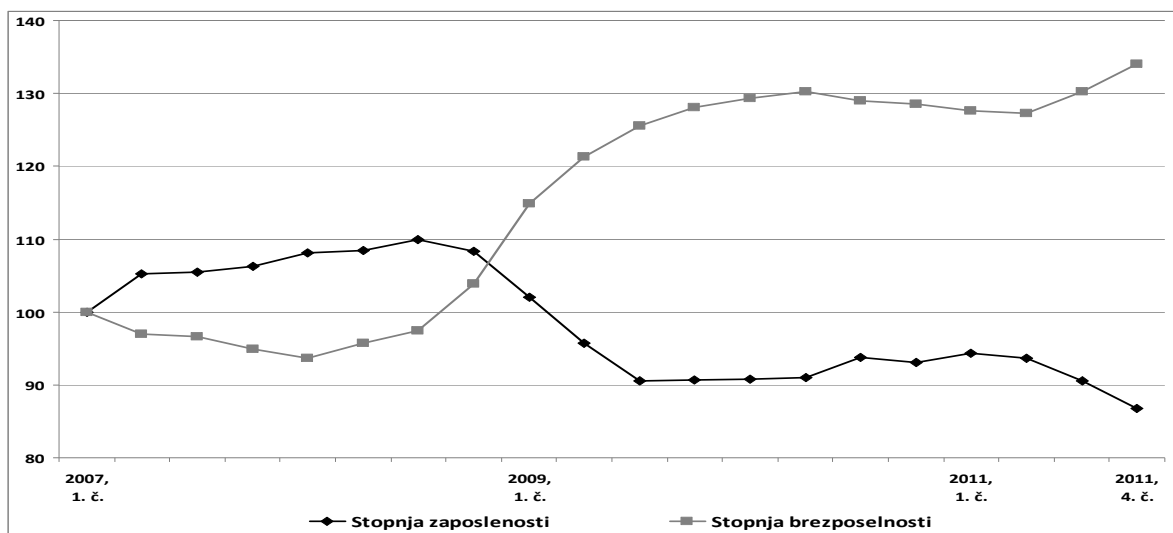
Revščina zaposlenih in družbena polarizacija naraščata v številnih državah članicah. Revni zaposleni so leta 2011 predstavljali tretjino delovno sposobnih odraslih, ki jim grozi revščina. Leta 2010 je 8,4 % zaposlenih živel pod pragom revščine, tveganje revščine pa je bilo znatno večje za družine z vzdrževanimi otroki (10,7 %). Revščina zaposlenih se je povečala med ženskami, vendar ostaja višja za moške. Med letoma 2006 in 2010 se je znatno povečala v tretjini držav članic, tudi v nekaterih izmed najbogatejših, kjer sta gospodarstvo in trg dela odpornejša. K temu so morda prispevali prilagoditev plač, zmanjšanje števila delovnih ur, ureditev skrajšanega delovnega časa ter povečanje dela s krajšim delovnim časom in pogodb za določen čas.

2. POMEMBNI IZZIVI NA TRGU DELA

Nedavni trendi na trgu dela so delno posledica cikličnih gibanj, še zlasti pa globoke gospodarske krize, vendar so razlog zanje tudi strukturni in institucionalni izzivi na trgu dela, ki vplivajo na gospodarsko dejavnost in učinkovitost trga dela.

Število neto ustvarjenih novih delovnih mest (rast zaposlovanja) je z izjemo leta 2010 na ravni EU in v državah članicah dosledno upadalo. Od sredine leta 2011 je stopnja rasti zaposlovanja v celotni Evropi znova padla. Te številke, ki so neto rezultat razlike med osebami, ki vstopajo na trg dela (brezposelni, ki najdejo zaposlitev), katerih število se zmanjšuje, in vse več ljudi, ki iz trga dela izstopajo, kažejo potrebo po ukrepih za spodbuditev povpraševanja po delovni sili in okrepitvi rasti z več delovnimi mesti³. Obenem programi za ustvarjanje novih delovnih mest, ki jih podpirata strukturna sklada in Kohezijski sklad, poročajo o znatnem napredku pri bruto ustvarjanju novih delovnih mest in podpori ustanavljanju novih podjetij.

Slika 8: Stopnja brezposelnosti in stopnja zaposlitev v EU-27, 1. četrletje 2007–4. četrletje 2011

Vir: Izračuni služb Komisije na podlagi podatkov Eurostata

Potencial za ustvarjanje delovnih mest v nekaterih ključnih sektorjih bi se dalo še bolj izkoristiti, če bi uvedli ukrepe za rešitev vprašanja pomanjkanja spretnosti. Ocenjuje se, da bo ekološka industrija do leta 2020 ustvarila približno 8 milijonov delovnih mest, od tega 2,8 milijona delovnih mest na področju ukrepov za učinkovito rabo virov, 2 milijona za izvajanje ukrepov za energetske učinkovitost in nadaljnje 3 milijone za razvoj sektorja obnovljivih virov energije⁴. Ocenjeno je bilo, da bo leta 2012 3,4 milijona ljudi delalo v ekoloških industrijah v EU (leta 2008 jih je bilo 2,7 milijona), kar kaže, da je v ekološkem sektorju tudi v trenutnih gospodarskih razmerah potencial za odpiranje novih delovnih mest. Med letoma 2005 in 2009 je bilo v sektorju obnovljivih virov energije ustvarjenih več kot 300 000 novih delovnih mest, v sektorju zdravstva in socialnega dela pa je bilo med letoma 2008 in 2011 ustvarjenih približno 1 866 000 novih delovnih mest. Pričakuje se, da se bo povpraševanje po novih delovnih mestih v tem sektorju še povečalo, saj naj bi bilo med letoma 2010 in 2020 ustvarjenih 8 milijonov novih delovnih mest. Tudi v sektorju informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) naj bi bilo do leta 2015 razpisanih 700 000

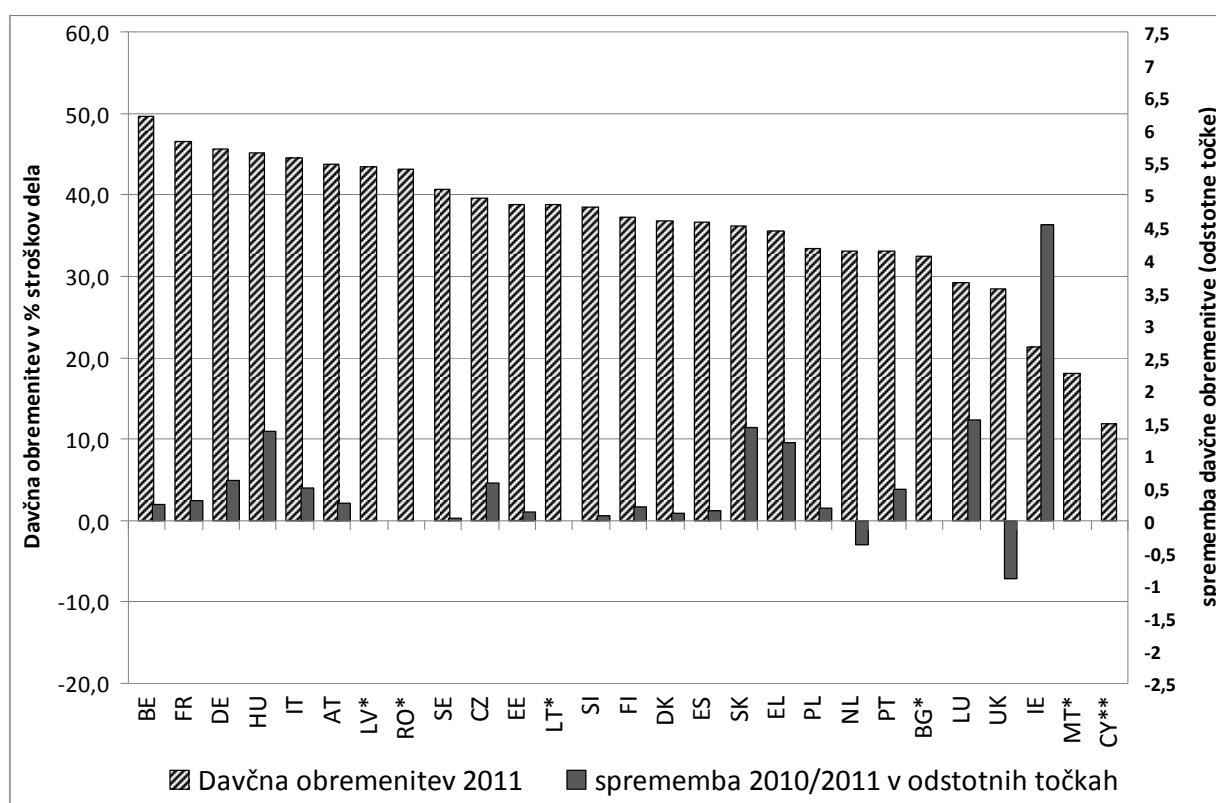
³ Glej sveženj o zaposlovanju Evropske komisije iz aprila 2012.

⁴ SWD (2012) „Izkoriščanje zaposlitvenega potenciala zelene rasti (*Exploiting the Employment Potential of Green Growth*)“, 92 final, 18.4.2012.

prostih delovnih mest za strokovnjake na tem področju. Oba sektorja se spopadata s podobnimi izzivi: nadomestiti starajočo se delovno silo z mladimi delavci. V sektorju ekološkega gospodarstva, IKT in zdravstvenem varstvu se na splošno poroča o znatnem pomanjkanju usposobljenosti, zlasti glede tehnično zahtevnejših poklicev.

Obdavčenje dela ostaja visoko in se je v številnih državah članicah še povečalo, vendar se zaradi spremenjene sestave obdavčenja stroški dela zmanjšujejo. Visoka davčna obremenitev od dela odvrča osebe, ki so drugi vir zaslužka v gospodinjstvu, ter delavce z nizkimi dohodki in nizkokvalificirane delavce, zato lahko negativno vpliva na stopnje njihove zaposlenosti na skupni ravni. Leta 2011 je povprečna davčna obremenitev za EU-27 znašala 39,6 %, medtem ko je bila v Švici 21 %, v ZDA 29,5 % ter na Japonskem in v Kanadi 30,8 %. Davčna obremenitev v Evropi se je med letoma 2010 in 2011 v povprečju povečala za 0,3 odstotne točke, kar je vplivalo tudi na delavce z nizkimi dohodki. Na splošno se je davčna obremenitev najbolj povečala v državah članicah, kjer je že sicer visoka. Vendar je do tega prišlo zlasti zaradi sprememb v dohodnini, ki so jih v številnih primerih spremljala zmanjšanja socialnih prispevkov delodajalcev, kar je zmanjšalo stroške dela.

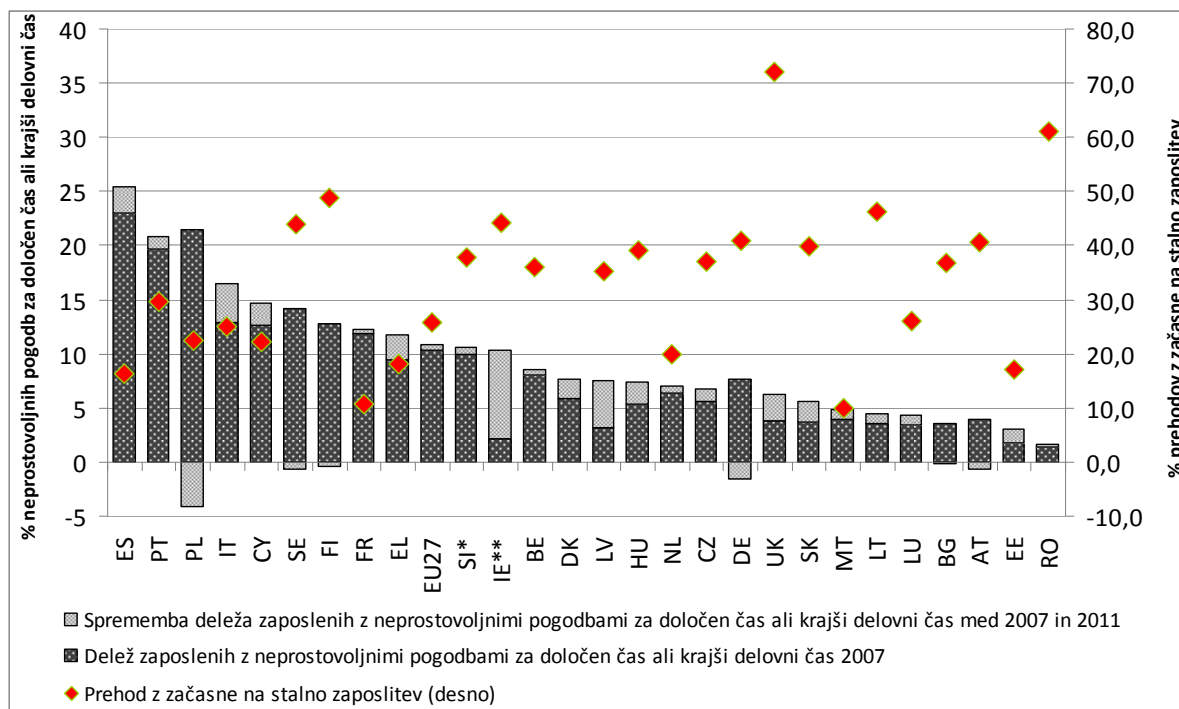
Slika 9: Skupna davčna obremenitev za delavce z nizkimi dohodki (67 % povprečne plače kot približek za to skupino) leta 2011 ter sprememba med letoma 2010 in 2011

Kratek opis: * podatki za države EU, ki niso članice OECD (Bolgarija, Latvija, Litva, Malta in Romunija), so na voljo samo za leto 2010; ** podatki za Ciper so za leto 2007. Davčna obremenitev za te države se nanaša na obdobje 2009–2010 (za Ciper za obdobje 2006–2007). Vir: OECD.

Segmentacija trga delovne sile se je še naprej povečevala, k čemur je prispevalo povečanje števila pogodb za določen čas in zaposlitev s krajšim delovnim časom. Med letoma 2007 in 2011 se je delež zaposlenih z neprostovoljnimi pogodbami za določen čas ali krajši delovni čas povečal v 21 od 27 držav članic. Med posameznimi državami članicami so sicer velike razlike, segmentacija pa je največja v sredozemskih državah in na Poljskem. Glavni razlog segmentacije trga dela je nesimetrična zakonodaja o varstvu zaposlitve med zaposlitvami za nedoločen in za določen čas. Leta 2011 je 60,4 % delavcev, starih 15–64 let, ki so zaposleni za določen čas, tako obliko dela opravljalo neprostovoljno. Verjetnost zaposlitve za nedoločen čas je manjša v državah članicah s strožjo zakonodajo o varstvu zaposlitve.

Slika 10: Delež zaposlenih z neprostovoljnimi pogodbami za določen čas ali za krajši delovni čas (leta 2007 in 2011) in prehoda z začasne na stalno zaposlitev (podatki za 2010)

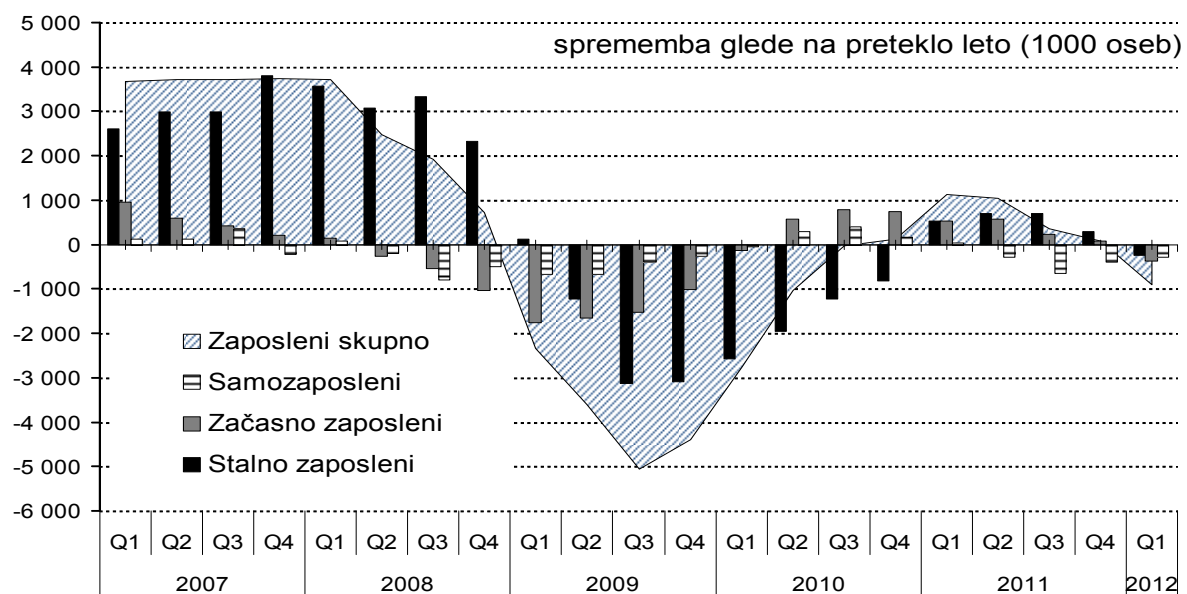

Kratek opis: * podatki za Slovenijo veljajo za leto 2011; ** podatki za Irsko so na voljo samo za leto 2007.

Vir: Eurostat, LFS in SILC

Mladi predstavljajo preveliko večino delavcev z zaposlitvijo za določen čas na trgih dela EU in njihov položaj se še slabša. Leta 2011 je bilo 42,5 % mladih delavcev v EU zaposlenih prek pogodb za določen čas, med povprečnim delovno aktivnim prebivalstvom pa je bilo takih 14,0 %. Podatki kažejo, da lahko začasna delovna mesta mladim do neke mere služijo kot izhodišče za stalno zaposlitev, vendar to ne velja v številnih drugih državah članicah, v katerih je delež prehoda z začasne zaposlitve na stalno še posebno nizek.

Slika 11: Zaposleni za nedoločen in določen čas, samozaposleni in zaposleni skupaj (15–64 let), 1. četrletje 2007–1. četrletje 2012 (četrletje – Q)

Vir: Eurostat

Zaposlitve s krajšim delovnim časom predstavljajo velik delež rasti zaposlovanja med krizo. Medtem ko se je celotna zaposlenost med letoma 2008 in 2010 skrčila in število zaposlenih za polni delovni čas zmanjšalo za 6,2 milijona, se je število zaposlenih za krajši delovni čas v istem obdobju povečalo za 1,1 milijona. Obseg dela s krajšim delovnim časom se je v zadnjih letih vztrajno povečeval in je leta 2011 dosegel 18,8 %. Približno tretjina zaposlenih žensk je zaposlenih za krajši delovni čas, v primerjavi s samo 8,1 % moških, kar odraža dejstvo, da storitve otroškega varstva zajemajo le 28 % otrok, mlajših od 3 let, in 84 % otrok, starejših od 3 let.

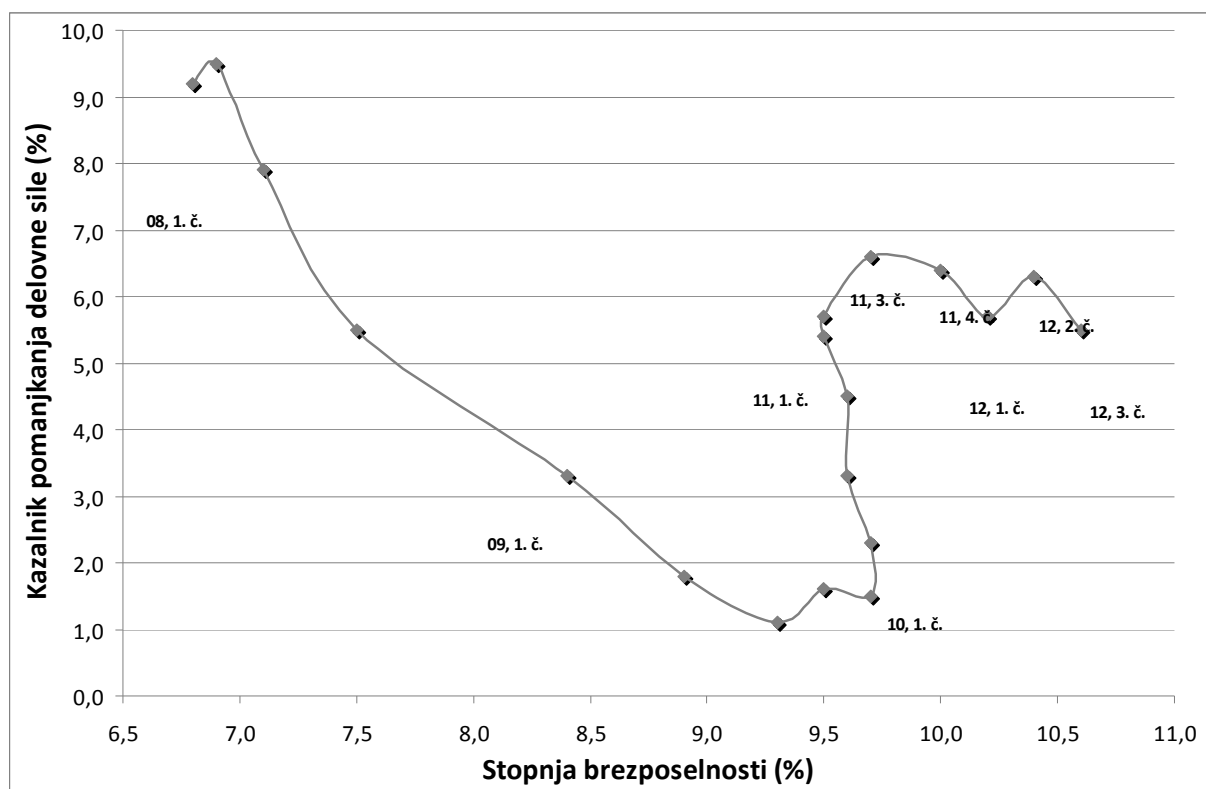
Najnovejši podatki kažejo znake poslabšanja postopka usklajevanja ponudbe in povpraševanja na evropskih trgih dela. Za večino držav članic se je Beveridgeva krivulja, ki povezuje stopnjo brezposelnosti in število prostih delovnih mest, premaknila bolj proti desni. Vendar so se tri države članice po Beveridgevi krivulji (Belgija, Avstrija in Finska) od začetka leta 2008 premaknile naprej, za eno državo članico (Nemčija) pa se je krivulja obrnila navznoter, kar kaže na izboljšanje trgov dela in postopka usklajevanja ponudbe in povpraševanja. Poslabšanje bi lahko bilo posledica neskladja med spretnostmi ter zahtevano izobrazbo za določeno delovno mesto, naraščajoče dolgotrajne brezposelnosti, neustreznega odziva na demografske spremembe in neučinkovitosti storitev zavodov za zaposlovanje. Vendar je lahko tudi posledica trenja in ovir za geografsko in poklicno mobilnost ter nesimetrične izmenjave informacij med delodajalci in delojemalci. Državljeni evropskih držav se pri prečkanju meja še vedno srečujejo s pravnimi, upravnimi in praktičnimi ovirami. Predvidene so dodatne reforme za preoblikovanje Evropskega portala za zaposlitveno mobilnost Eures⁵ v orodje, ki upošteva povpraševanje, za zaposlovanje, posredovanje delovnih mest in usklajevanje ponudbe in povpraševanja znotraj EU, ki bo državam članicam omogočil, da bodo svoje storitve EURES razvile v skladu z gospodarskimi potrebami, na primer s podporo slabo zastopanim poklicem in posebnim skupinam delavcev, vključno z mladimi.

---

⁵ Mreža 31 evropskih zavodov za zaposlovanje, ki podpira mobilnost delavcev med državami članicami, državami članicami EGP in Švico.

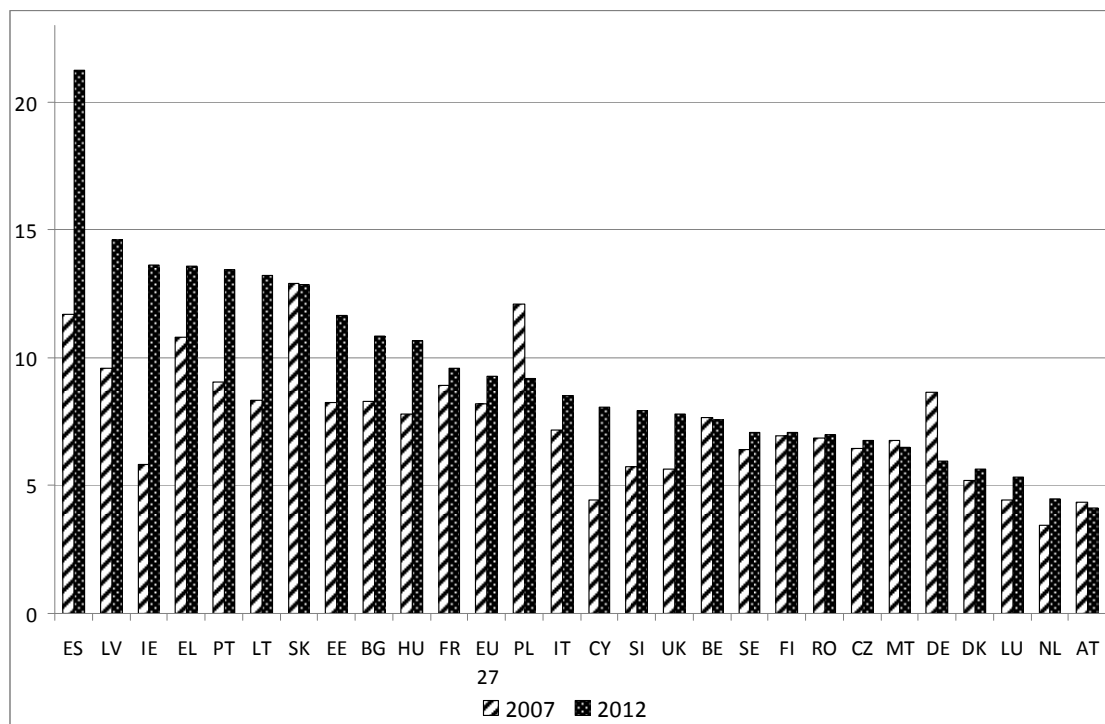
Slika 12: Krivulja po Beveridgevem modelu, EU-27, 1. četrtnetije 2008 – 3. četrtnetije 2012

Vir: Eurostat, uporabljeni podatki so: (i) stopnja brezposelnosti (v %), in (ii) kazalnik pomanjkanja delovne sile (v %), ki izhajajo iz rezultatov poslovnega pregleda EU.

Obstaja nevarnost, da strukturna brezposelnost postane trajna. Zaznani premik Beveridgeve krivulje navzven je morda začasen, saj si trg dela prizadeva odzvati na spreminjajoče se gospodarske dejavnosti in se jim prilagoditi, na primer s spremembami dinamike plač, preusposabljanjem ali krepitvijo aktivne politike trga dela. Vendar pa lahko premik kaže tudi na bolj dolgoročne strukturne težave, ki bi lahko trajno povečale stopnjo strukturne brezposelnosti. Podatki kažejo, da se je raven strukturne brezposelnosti, merjene s stopnjo brezposelnosti, ki ne pritiska na povečanje plač (NAWRU), v večini držav EU od začetka krize povečala in da je to povečanje sovpadalo s poslabšanjem Beveridgeve krivulje.

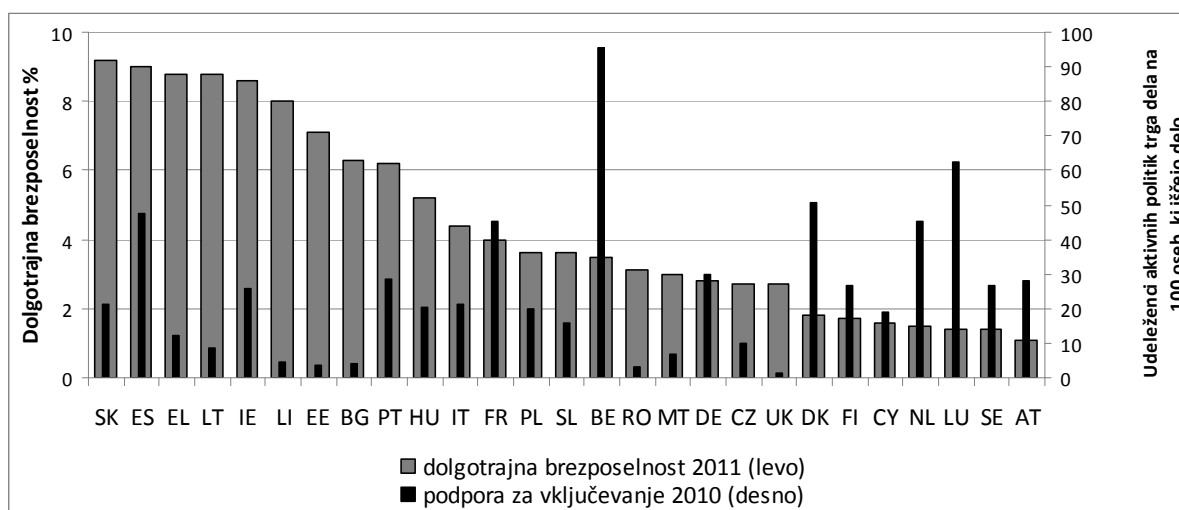
Slika 13: Stopnja brezposelnosti, ki ne pritiska na povečanje plač (NAWRU, v odstotkih) na državo članico

Vir: AMECO

V zadnjem času so se odhodki za aktivne politike trga dela na brezposelno osebo zmanjšali. Podatki kažejo, da aktivne politike trga dela pozitivno vplivajo na stopnjo zaposlenosti, zlasti za ženske in nizkokvalificirane delavce. Države članice z najnižjo stopnjo dolgotrajne brezposelnosti so tudi med tistimi, v katerih je raven udeležbe v aktivnih politikah trga dela najvišja, čeprav lahko na navedeno uspešnost vplivajo tudi drugi dejavniki. Vendar so se dejanski viri za aktivne politike trga dela na brezposelnega med letoma 2007 in 2010 zmanjšali za več kot 20 %⁶.

Slika 14: Udeležba v aktivnih politikah trga dela leta 2010 in stopnja dolgotrajne brezposelnosti leta 2011

Vir: Eurostat

Blažilni učinek sistema socialne zaščite na prihodke gospodinjstev, ki deluje kot avtomatski stabilizator, je začel po letu 2009 slabeti. Socialni prejemki so v prvi fazi krize pomembno prispevali k ohranjanju prihodkov gospodinjstev. V območju evra so neto socialni prejemki in znižani davki pozitivno prispevali k spremembi bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev v letu 2009 in prvih dveh četrtletjih leta 2010. Vendar je ta učinek v drugi fazi krize začel slabeti. Konec leta 2010 so socialni prejemki začeli negativno vplivati na spremembo bruto dohodka gospodinjstev. V nekaterih državah vse več ljudi nima več nobenega socialnega kritja. Slabitev je povezana s postopnim zmanjšanjem socialnih nadomestil, postopno odpravo prvotnih diskrecijskih ukrepov dohodkovne podpore, v nekaterih državah pa tudi z zmanjšanjem socialnih izdatkov, ki so bili del programov fiskalne konsolidacije.

Med državami članicami so znatne razlike glede učinkovitosti njihove porabe, in sicer z vidika rezultatov in učinkov zmanjšanja revščine na enoto porabe, kadar so vzorci porabe in zagotavljanja socialne zaščite podobni. Davčni sistemi in sistemi socialnih nadomestil so med najbolj pomembnimi instrumenti za preprečevanje in odpravo dohodkovne revščine. Leta 2010 se je delež revščine v EU zaradi odhodkov za prejemke socialne zaščite (brez pokojnin) zmanjšal s 26 % na 16 %, to je za 37 %. Vendar države članice pri podobni porabi za socialno zaščito dobijo precej različne rezultate in obratno. V nekaterih državah se revščina otrok in starejših ali odsotnost zaradi bolezni uspešno zmanjšujeta z manj izdatki kot v drugih. Nekatere države lahko prebivalcem nudijo boljša socialna nadomestila, ker jim uspe skrajšati čas, v katerem prebivalci prejemajo ugodnosti in se ti hitreje vrnejo na delo. Ravnesje med univerzalnimi prejemki in prejemki na podlagi ugotovljenega premoženjskega stanja ter med prejemki v denarju in v naravi bi lahko prispevalo k

⁶ Ocene OECD temeljijo na programih trga dela OECD in podatkovnih zbirkah glavnih gospodarskih kazalnikov OECD.

temu, da bi ljudi aktivirali za delo. Primerjava izdatkov za socialno zaščito z zmanjšanjem revščine kaže, da so nekateri sistemi učinkovitejši od drugih. Bolgarija, Latvija, Poljska in Romunija spadajo na področje nizke porabe z majhnim učinkom; Španija, Italija, Portugalska, Ciper (in Grčija) pa kažejo podobne rezultate, vendar pri višji porabi. Podpovprečne rezultate dosegajo tudi pri zmanjševanju revščine otrok.

Glavni izzivi ostajajo izvajanje strategij aktivnega vključevanja v celoti, hkrati pa tudi osredotočanje na ustrezno dohodkovno podporo, vključujoče trge dela in dostop do kakovostnih storitev. Premik k aktivnim politikam socialne zaščite in reševanje finančnih ovir za delo je zdaj opazen v mnogih državah članicah. Kljub temu v državah članicah še vedno obstajajo razlike v ravni kritja socialne pomoči in sistemov minimalnega dohodka, države pa se še vedno spopadajo z izzivi, kako doseči skupine, ki se srečujejo z najhujšo obliko revščine (kot so brezdomci in Romi). Zagotavljanje ustrezne dohodkovne podpore je učinkovito orodje za lažji prehod v zaposlitev, obenem pa spodbuja socialno vključenost in skupno povpraševanje. Kakovostno in cenovno dostopno varstvo otrok podpira udeležbo staršev na trgu dela in otrokom daje najboljše možnosti v življenju, vendar podatki kažejo, da so najbolj ranljive družine na splošno manj pogosto vključene na trg dela zaradi razlogov, kot so razpoložljivost in dostopnost, cenovna dostopnost, upravičenost in izbira staršev.

3. IZVAJANJE STRUKTURNIH REFORM TRGA DELA

Evropski svet je na zasedanju 1. in 2. marca 2012 na podlagi letnega pregleda rasti Komisije za leto 2012 določil politične smernice, v skladu s katerimi morajo države članice predložiti svoje nacionalne programe reform, ki vsebujejo načrte za reforme trga dela, da bi se dosegli krovni cilji EU iz smernic za zaposlovanje. Svet je na podlagi predlogov Komisije sprejel priporočila za posamezne države, v katerih so poudarjena področja, na katerih morajo države članice izvajati reforme politike v skupnem okviru smernic za politike zaposlovanja.

V naslednjem razdelku so predstavljeni ukrepi politik, ki so jih države članice sprejele v skladu s svojimi programi nacionalnih reform in prednostnimi nalogami, določenimi v letnem pregledu rasti za leto 2012.

3.1. Uporaba delovne sile za rast

Več držav članic (Belgija, Češka, Estonija, Madžarska, Irska in Portugalska) sprejemajo ukrepe za krepitev **aktivne politike trga dela in javnih zavodov za zaposlovanje (JZZ)**. V Belgiji so se povečale subvencije za plače za zaposlene, ki veljajo za „zaposlene z znanjem“ (tj. raziskovalci v zasebnem ali javnem sektorju). Na Češkem se kot ukrep za vključevanje uporabljajo javna dela, ki jih usklajuje urad za delo. V Estoniji novi zaposlitveni program za obdobje 2012–2013 ponuja širši izbor aktivnih politik trga dela ter razširja ciljno skupino, upravičeno do različnih ukrepov. Na Madžarskem so aktivne politike trga dela okrepili s poudarkom na usposabljanju zaposlenih na JZZ, razvojem storitvenih modelov, usmerjenih k stranki, paketom storitev za mikro- ter mala in srednja podjetja, razširitvijo nalog portala JZZ ter e-storitvami in preoblikovanju shem javnih del. Na Irskem zaostrujejo pogoje za spodbujanje delavcev, ki delajo s krajšim delovnim časom, da sprejmejo zaposlitev za polni delovni čas. Na Portugalskem se sprejemajo ukrepi za povečanje učinkovitosti JZZ, za brezposelne pa so uvedli tudi sheme subvencij za plače.

V letih 2011 in 2012 ostaja davčna obremenitev dela visoka, stroški dela pa se na splošno še povečujejo. Za nekatere kategorije ranljivih delavcev, kot so nizkokvalificirani delavci ali zaposleni z nizkimi dohodki, pa je bil storjen napredek. Številne države članice (Belgija, Danska, Ciper, Finska, Grčija, Španija, Irska, Italija, Francija, Luksemburg, Nizozemska, Portugalska, Slovenija,

Združeno kraljestvo) so pred kratkim povečale **dohodnino**, pogosto s povečanimi zakonskimi stopnjami. To je bil pogosto le začasen ukrep v obliki splošnih dodatnih dajatev ali solidarnostnih prispevkov oseb z visokim dohodkom (Grčija, Italija, Ciper, Luksemburg, Portugalska in Španija). Podobne ukrepe nameravata v kratkem sprejeti tudi Avstrija in Češka. Prispevki za socialno varnost so se prav tako povečali v več državah (Avstrija, Bolgarija, Ciper, Francija, Grčija, Madžarska, Latvija, Poljska, Portugalska in Združeno kraljestvo).

Ukrepi za zmanjšanje obdavčitve dela so bili večinoma usmerjeni h krepitvi spodbud za delo za posebne skupine in so na splošno vključevali spremembe davčne osnove. V Belgiji so na primer več ukrepov za zmanjšanje prispevkov za socialno varnost namenili mladim, zaposlenim z nizkimi dohodki in starejšim zaposlenim ter MSP, ki odpirajo nova delovna mesta, ali samozaposlenim. Na Finskem in Madžarskem so zaposlenim z nizkimi in srednjimi dohodki omogočili ukrepe, ki prinašajo davčne olajšave, in sicer s povečanjem davčnih olajšav in znižanjem davčne osnove. Na Švedskem so povečali olajšavo za prihodke od dela za starejše od 65 let, da bi tako podaljšali delovno dobo.

Številne države so sprejele ukrepe za spodbujanje **ustanavljanja podjetij in samozaposlitve** (Avstrija, Belgija, Bolgarija, Estonija, Španija, Irska, Malta, Madžarska, Poljska, Portugalska in Združeno kraljestvo). Pilotski projekt v Avstriji zagotavlja dodatno podporo vajencem in podjetjem, ki nudijo vajeniška mesta, vključno s pravnim svetovanjem in medicino. V Belgiji se sprejemajo ukrepi za izboljšanje dostopa do posojil za podjetja, spodbujanje upravne poenostavitve ali zmanjšanje prispevkov za socialno varnost v gostinskem sektorju. Samozaposlitev v Bolgariji se spodbuja s svetovanjem, usposabljanjem in pomočjo za ustanavljanje lastnega podjetja ali z odobritvijo opreme in popravil za novoustanovljena mala podjetja. V Španiji so ustanavljanje podjetij poenostavili z zmanjšanjem upravnih obremenitev za mala podjetja in omogočili podaljšan odpiralni čas v turističnih območjih. Irska zagotavlja vrsto pomoči, med drugim finančne podpore, posojila in jamstva, spodbude za ustanavljanje novih podjetij itd. Na Malti se sprejemajo ukrepi za zmanjšanje upravnih postopkov za samozaposlene, napovedana pa je bila tudi nova „mikro jamstvena shema“, ki bo samozaposlenim in malim podjetjem pomagala pri pridobivanju jamstev za bančna posojila. Na Poljskem podjetništvo, samozaposlitev in podjetniško dejavnost spodbuja ESS. Na Portugalskem se podjetnikom in samozaposlenim zagotavlja dostop do posojil, brezposelnim, ki želijo ustanoviti lastno podjetje, pa tehnična podpora. Nacionalna jamstvena shema za posojila v Združenem kraljestvu spodbuja banke, da bolj enostavno omogočajo posojila malim in srednjim podjetjem.

Nekatere države članice so sprejele ukrepe za **prilagoditev nadomestil za brezposelnost**, da bi brezposelnim olajšale vrnitev na delo (Belgija, Španija, Irska, Italija, Švedska). Reforme sistema nadomestil za brezposelnost, sprejete v Belgiji, pomenijo, da se ugodnosti zmanjšajo prej in hitreje kot prej. Nadomestilo za brezposelnost v Španiji se je za več skupin zmanjšalo. Nov portugalski zakon zmanjšuje maksimalno trajanje in najvišje zneske nadomestil za brezposelnost, da bi zmanjšali tveganje odvisnosti od socialnih prejemkov in tveganje dolgotrajne brezposelnosti. Na Švedskem so uvedli strožja pravila glede upravičenosti in nižje stopnje nadomestil za prihodke ter omejili roke za prejetje nadomestil za brezposelnost.

V Španiji si bolj prizadevajo za uvedbo **vzajemne odgovornosti**, s pogojevanjem upravičenosti z udeležbo v aktivnih politikah trga dela. Na Irskem se osredotočajo na pogoje za iskalce zaposlitve s posebnim novim poudarkom na dolgotrajno brezposelnih. V Italiji bo novi sistem socialnega zavarovanja za zaposlovanje postopoma nadomestil sedanji sistem nadomestil za brezposelnost.

Številne države članice so že sprejele ukrepe glede **določanja plač**, da se zagotovi usklajenost plač s produktivnostjo (Grčija, Španija, Portugalska). V Španiji nedavno uvedene reforme trga dela dajejo prednost podjetjem, da se odločajo o delovnih urah in plačah, zato se podjetja bolj preprosto izognejo sektorskim sporazumom. Na Portugalskem je razvoj plač, ki je skladen s pogoji na ravni podjetij, zagotovljen tako, da se izvemajo kolektivne pogodbe, pri katerih združenja delodajalcev zajemajo manj kot 50 % vse delovne sile.

V Nemčiji sistem minimalne plače, ki velja za posamezen sektor, obsega vse več sektorjev. Nov zakon o delovnih razmerjih na Madžarskem je začel veljati 1. julija 2012, kar pomeni porast minimalne plače za 19 %. Ukrepi za določanje plač se v Grčiji uvajajo s sklepom za zmanjšanje minimalne plače in uvedbo diferencirane minimalne plače za mlade.

Številne države članice (Avstrija, Bolgarija, Nemčija, Španija, Latvija, Madžarska) so sprejele ukrepe za **izboljšanje mobilnosti delovne sile**. Avstrija je dokončno uvedla rdeče-belo-rdečo kartico, ki omogoča dostop do trga dela državljanom tretjih držav na podlagi sistema različnih meril, in je z njo trg dela odprla tudi kvalificiranim delavcem v deficitarnih poklicih. V Bolgariji so sprejeli nacionalni okvir kvalifikacij, s čimer bodo zagotovili preglednost poklicnega usposabljanja študentov in delavcev ter zahtev delodajalcev glede sistemov izobraževanja in usposabljanja. V Nemčiji je bil sprejet zakon, ki znižuje dohodkovni prag za univerzitetno izobražene priseljence iz držav zunaj EU. V Latviji je bila predlagana shema nadomestil za preseljevanje, da bi delavcem olajšali selitev iz kraja bivanja v kraj dela v drugi občini. Na Madžarskem država podpira mobilnost z zagotavljanjem finančne podpore za kritje najemnine registriranim brezposelnim osebam, ki se preselijo več kot 100 km od matičnega kraja.

Države članice sprejemajo ukrepe za **zmanjšanje prezgodnjega odhoda s trga dela** (Avstrija, Belgija, Španija, Danska, Irska, Nizozemska, Madžarska, Združeno kraljestvo). V Avstriji so s sprejetimi reformami zmanjšali število invalidskih pokojnin. V Belgiji so povišali starostno mejo za starejše zaposlene, da dostopajo do sistema pokojninskih točk časovnih intervalov po izbiri posameznika, sistem predčasne delne upokojitve pa so ukinili. Reforme invalidske upokojitve na Danskem predvidevajo, da morajo biti izčrpane vse možnosti za aktiviranje zaposlenih, preden se lahko ti predčasno upokojijo. Uvajanje višje zakonsko določene upokojitvene starosti v Španiji se bo pospešilo, pri čemer se bo starost za predčasno upokojitev z 61 povečala na 63 let z večjimi odbitki za predčasno upokojitev, obenem pa bo za dve leti začasno onemogočena možnost delne upokojitve. Na Irskem bodo z novimi pobudami omogočili delavcem, ki prejemajo bolniško ali invalidsko nadomestilo, da delajo in prejemajo dohodkovno podporo, zakonsko določena upokojitvena starost pa se bo do leta 2028 povečala na 68 let. Na Nizozemskem se sprejemajo ukrepi za postopni dvig upokojitvene starosti na 67 let do leta 2023, ki je lahko nato vezana na pričakovano življenjsko dobo. Na Madžarskem so predčasno upokojitev na splošno opustili. Vlada Združenega kraljestva je nedavno napovedala načrte, da bodo upokojitveno starost prilagodili pričakovani življenjski dobi.

Ukrepi se osredotočajo tudi na spodbujanje **daljše delovne dobe** (Avstrija, Belgija, Bolgarija, Nemčija, Estonija, Finska, Luksemburg, Poljska, Združeno kraljestvo). V Avstriji bodo starejšim delavcem z zdravstvenimi težavami na voljo aktivni ukrepi trga dela, ukrepi ponovne poklicne vključitve ter subvencije za preusposabljanje, delo s krajšim delovnim časom in zaposlovanje. V Belgiji bodo morala podjetja z več kot 20 zaposlenimi pri kolektivnem odpuščanju uporabiti enako starostno strukturo, kot je struktura podjetja, za delavce, starejše od 45 let, pa bodo morala razviti letni načrt. Na Češkem se bo v skladu s pokojninsko reformo, sprejeto konec leta 2011, upokojitvena starost vsako leto dvignila za 2 meseca, brez zgornje starostne meje. V Estoniji je poudarek na starejših delavcih, udeležbi v vseživljenjskem učenju in njihovem zdravju. Na Finskem si prizadevajo za izboljšanje kakovosti delovnega življenja in dobrega počutja pri delu kot načina za podaljšanje delovne dobe. Podjetja z več kot 150 zaposlenimi v Luksemburgu morajo starejšim delavcem zagotoviti večjo podporo v podjetjih. Na Poljskem si prizadevajo za povečanje možnosti in izboljšanje kakovosti izobraževanja za starejše. V Združenem kraljestvu je bila vnaprej določena upokojitvena starost odpravljena oktobra 2011.

Nekatere države članice so sprejele ukrepe, ki ne podpirajo daljše delovne dobe. Na Češkem se bo povečala obdavčitev dela upokojencev, kar bo verjetno zmanjšalo udeležbo starejših na trgu dela. V Franciji so ponovno omogočili upokojitev pri 60-ih letih delavcem, ki so začeli delati pri starosti 18 let, če so ustrezno prispevali v sistem socialnega varstva. Na Madžarskem je začela veljati obvezna upokojitvena starost za vse javne uslužbenke, razen za zaposlene v zdravstvu.

3.2. Podpora zaposlovanju, zlasti zaposlovanju mladih

Sprejeti so bili številni ukrepi za podporo zaposlovanju mladih, zlasti tistih, ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposabljaajo. Finska začenja obsežno **jamstvo za mlade**, s katerim bodo mladim v treh mesecih po nastopu brezposelnosti nudili zaposlitev, prakso ali študij, mesto na delavnicah ali v ponovni vključitvi na trg dela.

Skupina držav članic (Belgija, Bolgarija, Španija, Irska, Ciper, Poljska, Portugalska, Švedska in Slovenija) spodbujajo pobude, katerih cilj je **izboljšati kakovost vajeništva** in pripravništva. V Belgiji so za brezposelne, ki so mlajši od 25 let in po šestih mesecih vključevanja na trg dela še niso našli zaposlitve, uvedli obsežno shemo pripravništva v podjetjih. Bolgarija spodbuja pripravništva v centralnih in regionalnih uradih javne uprave, kjer bodo imeli prednost mladi s posebnimi potrebami. Na Irskem izvajajo pobude za aktiviranje in izboljšanje spretnosti mladih s 5 000 pripravniškimi mesti za obdobje od 6 do 9 mesecev. V Španiji sprejemajo ukrepe za razvoj pogodbe za izobraževanje in vajeništvo ter uvajajo dualni sistem poklicnega usposabljanja. S pilotnim projektom skušajo na Poljskem brezposelnim, mlajšim od 30 let, nuditi individualno mentorsko podporo, pripravništvo in bone za usposabljanje. Na Portugalskem podpirajo poklicne prakse in posredovanje delovnih mest. V Sloveniji nudijo brezposelnim, mlajšim od 30 let, zaposlitev za obdobje 15 mesecev, vlada pa spodbuja tudi prostovoljna vajeništva v davčni upravi in uradu za preprečevanje korupcije. Na Švedskem vlada podjetjem daje finančne spodbude v višini 2 750 EUR na učenca na leto, da spodbujajo zagotavljanje vajeniških mest na delovnih mestih, omenjena finančna spodbuda pa naj bi se v obdobju 2014–2016 še povečala.

Drugi konkretni ukrepi za podporo mladim, ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposabljaajo, vključujejo programe, ki se osredotočajo na **poklicno usposabljanje** (Nemčija, Latvija, Finska), usposabljanje na delovnem mestu (Litva) in na finančno podporo (Madžarska). V Nemčiji imajo mladi iz migrantskih okolij zdaj boljše možnosti za sodelovanje v programu poklicnega usposabljanja. Litvanski projekt „povečevanje zaposlenosti mladih“ je namenjen mladim do 29. leta in jim nudi subvencije za plače in krije stroške za organizacijo pridobivanja spretnosti na delovnem mestu. V Latviji imajo brezposelni mladi v starosti od 15 do 24 let možnost, da se v ustanovi za poklicno usposabljanje v devetih tednih preskusijo v treh različnih poklicih. Na Madžarskem so uvedli shemo „prva zaposlitev“, ki delodajalcem zagotavlja nadomestilo za celotno plačo, vključno z bruto plačo in prispevki za socialno varnost.

V številnih državah članicah so bila vzpostavljena **partnerstva s socialnimi partnerji** za spodbujanje kakovosti vajeništva ali pripravništva (Bolgarija, Češka, Francija, Irska, Italija, Luksemburg, Romunija in Slovaška). V Bolgariji so sprejeli ukrepe, s katerimi si prizadevajo zagotoviti ali podpreti financiranje investicijskih stroškov in stroškov dela za ustvarjanje delovnih mest za mlade. Češki projekt, ki ga financira Evropski socialni sklad, nudi finančno pomoč za pripravništva v podjetjih, zlasti za diplomante in osebe, ki nimajo delovnih izkušenj in morajo izpopolniti svoje spretnosti. Novi ukrepi na Irskem zagotavljajo dodatna mesta za usposabljanje brezposelnih s sodelovanjem in vključevanjem delodajalcev in podjetij ter izvajalcev izobraževanj in usposabljanj. V Romuniji so podjetja, ki zaposlujejo delavce, stare do 25 let, za vsakega takega zaposlenega za eno leto oproščena plačila prispevkov socialnega zavarovanja. Na Slovaškem bodo delovna mesta v zasebnem sektorju eno leto subvencionirana do višine minimalne plače, pri čemer morajo delodajalci prispevati vsaj za šest mesecev.

Le nekaj držav (Madžarska, Slovaška in Italija) je sprejelo ukrepe za reformo **zakonodaje o varnosti zaposlitve**. Spremembe na Madžarskem vključujejo predpise o več zaposlitvah, ureditvi prilagodljivega delovnega časa in poenostavitvev pravil o odpuščanju. Portugalska je zmanjšala

odpravnine na 20 dni za leto dela, tako za pogodbe za nedoločen kot za pogodbe za določen čas, in omilila opredelitev posameznih odpuščanj iz gospodarskih razlogov. Zakonodaja, ki v Italiji ureja neupravičena posamezna odpuščanja v podjetjih z več kot 15 zaposlenimi, je bila revidirana, da bi se povečala prožnost pri izstopu s trga dela, obenem pa so bili sprejeti tudi ukrepi za omejevanje zlorab netipičnih delovnih pogodb. Na Slovaškem so sprejeli ukrepe, ki omejujejo najdaljše trajanje in število zaporednih pogodb o zaposlitvi za določen čas ter odpravljajo izjeme za agencije za začasno delo.

Le redke države članice so dosegle napredek glede **prilagajanja sistemov izobraževanja in usposabljanja na potrebe trga dela** (Belgija, Irska, Litva, Malta in Slovaška). Na Irskem si prizadevajo pomagati brezposelnim in nekdanjim samozaposlenim, da ostanejo čim bolj v stiku s trgom dela, in sicer z dostopom do izrednega visokošolskega izobraževanja in usposabljanja z namenom izboljšati usposobljenosti ali pridobiti nove spretnosti na področjih, kjer se bodo verjetno pojavile trajnostne zaposlitvene možnosti. V Litvi bodo kvalifikacije opredeljene v več fazah, da bi se ljudem zagotovile boljše informacije o strukturi povpraševanja po spretnostih in določile najbolj zaželene specializacije. Na Malti študente spodbujajo, da nadaljujejo izobraževanje s kvalifikacijami, ki jih zahteva industrija, in jim nudijo davčne olajšave, ki pokrivajo do 80 % stroškov programa usposabljanja. Cilj nedavno sprejetega zakona o poklicnem izobraževanju in usposabljanju na Slovaškem je krepiti povezave med poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem ter zahtevami trga dela. Vse belgijske skupnosti so sprejele ukrepe za reformo poklicnega izobraževanja, da bi se okrepila kakovost, prilagodljivost in povezanost z zahtevami trga dela.

V Italiji, Latviji in na Malti so sprejeli številne ukrepe za **pregled kakovosti in financiranja univerz**. V Italiji se bodo šolnine povečale od 25 do 100 %. Kar zadeva štipendije, je samo Malta napovedala, da bo ohranila dve shemi štipendiranja. Latvija je izvedla obsežno oceno več kot 800 visokošolskih študijskih programov in pripravlja številne reforme, vključno z reformo postopka akreditacije, razvojem novega modela financiranja univerz in reformo upravljanja univerz.

Kljub pozivu evropskega semestra, naj bodo prednostna naloga rasti naklonjeni javni izdatki, podatki kažejo, da se financiranje zmanjšuje na škodo **naložb v izobraževanje**. Številne države članice so zmanjšale izdatke za izobraževanje v zaporednih letih 2011 in 2012 (Estonija, Italija, Latvija, Litva, Združeno kraljestvo) ali vsaj v enem od navedenih let (Belgija, Bolgarija, Irska, Francija, Ciper, Madžarska, Poljska, Romunija, Slovaška, Finska). Razprava o proračunski konsolidaciji glede izdatkov za izobraževanje poteka tudi v Španiji. Po drugi strani pa je proračun ostal enak ali se je povečal na Češkem, Danskem, v Luksemburgu, na Malti in v Avstriji.

3.3. Zaščita ranljivih

Številne države članice že obravnavajo vprašanje **učinkovitosti sistemov socialnega varstva** (Estonija, Latvija in Španija). V Estoniji se bo dostopnost denarnega nadomestila iz zavarovanja za primer brezposelnosti od leta 2013 znatno povečala, kar bo spremljalo in uravnoteževalo reformo zakonodaje na področju zaposlovanja iz leta 2009. Na Irskem bodo ranljivi kljub splošnemu zmanjšanju socialnih prejemkov še vedno prejemali dohodkovno podporo, čeprav bo ta nižja. V Latviji nadomestilo za brezposelnost ne bo več odvisno od sistema zavarovanja glede na delovno dobo, temveč se bo postopno zmanjševalo v obdobju največ 9 mesecev. V Španiji bo uvedba sistema minimalnega dohodka povezana z dolžino delovne dobe vlagatelja.

Nekatere države članice so dosegle napredek pri izvajanju **strategij aktivnega vključevanja**, ki se osredotočajo na ustrezno dohodkovno podporo, vključujoče trge dela in dostop do kakovostnih storitev (Avstrija, Danska, Finska, Francija, Malta, Poljska in Švedska). V Avstriji je bil sprejet akcijski načrt o invalidnosti, ki zajema ukrepe za boj proti diskriminaciji, dostopnost, oskrbo,

izobraževanje, zaposlovanje in samostojno življenje. Na Danskem so junija 2012 sprejeli obsežno reformo invalidskih pokojnin, ki dostop do navedenih pokojnin omogoča samo osebam, starejšim od 40 let, načrtujejo pa tudi uvedbo rehabilitacijskih ekip za podporo zdravju, zaposlovanju, izobraževanju in socialnim storitvam. Na Malti z dodeljevanjem finančne pomoči spodbujajo prostovoljne organizacije, naj zaposlujejo prikrajšane osebe. Švedska vlada namerava še naprej krepiti položaj ranljivih skupin na trgu dela, in sicer s povečanjem aktivnih ukrepov na trgu dela za dolgotrajno brezposelne in osebe, ki so v slabem položaju na trgu dela. Na Portugalskem se je vzpostavil socialni najemniški trg, katerega cilj je zagotoviti cenovno dostopna in kakovostna stanovanja najbolj ranljivim.

Le nekaj ukrepov se sprejema glede **dostopa do storitev za podporo vključevanju na trg dela** in v družbo (Češka, Irska in Poljska). Na Češkem so na lokalni ravni začeli izvajati manjši pilotni program, ki zagotavlja boljša stanovanja in preusposabljanje družbeno izključenim družinam (zlasti romskim), ki svoje otroke redno pošiljajo v osnovno šolo. Evropski socialni sklad na Irskem podpira programe, katerih cilj je priseljencem z zaposlovanjem ali nadaljnjim izobraževanjem in usposabljanjem zagotoviti, da so finančno neodvisni in bolj socialno vključeni. Na Poljskem so bila nekatera merila prilagojena tako, da podpirajo revne zaposlene, znesek denarnih dajatev iz naslova socialne pomoči pa se je povečal tudi za tujce in begunce, ki se udeležujejo jezikovnega usposabljanja.